

Sygn. akt II UK 94/14

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 16 grudnia 2014 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Kuźniar (przewodniczący)
SSN Beata Gudowska (sprawozdawca)
SSN Małgorzata Wrębiakowska-Marzec

w sprawie z wniosku W. Spółki z o. o. w W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W.
przy udziale zainteresowanych: G. K. i K. S.
o wydanie zaświadczenia w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 16 grudnia 2014 r.,
skargi kasacyjnej organu rentowego od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 21 listopada 2013 r., sygn. akt III AUa (...),

**uchyla zaskarżony wyrok i przekazuje sprawę Sądowi
Apelacyjnemu w (...) do ponownego rozpoznania i orzeczenia o
kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 29 marca 2013 r. Sąd Okręgowy w W. oddalił odwołanie W. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w W. (dalej „płatnik”) od dwu decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. z dnia 30 listopada

2012 r. w przedmiocie odmowy wydania zaświadczenia A1 potwierdzającego, że zainteresowani pracownicy płatnika w okresie wykonywania pracy na terytorium Francji – G. K. od dnia 2 lipca 2012 r. do dnia 30 września 2012 r. i K.S. od dnia 9 kwietnia 2012 r. do dnia 30 września 2012 r. - podlegali polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Płatnik jest agencją pracy tymczasowej. Zajmuje się między innymi działalnością związaną z wyszukiwaniem miejsc pracy i pozyskiwaniem pracowników, udostępnianiem wykwalifikowanych pracowników przedsiębiorstwom z krajów Unii Europejskiej w branży budowlanej, konstrukcyjnej oraz turystycznej. Prowadzi w tym celu działalność rekrutacyjną, logistyczną i administracyjną. Sąd badał spełnianie przez płatnika warunków przewidzianych w art. 11 ust. 2 lit. a rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 166 z dnia 30 kwietnia 2004 r.; dalej „rozporządzenie (WE) nr 883/2004”) oraz art. 14 ust. 1 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz. Urz. UE L 284 z dnia 30 października 2009 r.; dalej „rozporządzenie (WE) nr 987/2009”). Odwołując się do Decyzji Nr A2 Komisji Administracyjnej ds. Koordynacji Systemów Zabezpieczenia Społecznego oraz opracowanego przez Komisję Administracyjną na podstawie tej decyzji Praktycznego Poradnika: „Ustawodawstwo mające zastosowanie do pracowników w Unii Europejskiej (UE), Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG) i Szwajcarii” (dalej „Decyzja nr A2”), porównał obroty z tytułu prowadzonej działalności osiągnięte przez wnioskodawcę w kraju i za granicą. Ustalił, że w latach 2011 i 2012 z tytułu działalności prowadzonej w Polsce płatnik uzyskał obroty na poziomie 18%, w wyniku zatrudnienia w kraju 108 pracowników i realizacji 11 umów z kontrahentami. W tym czasie, w celu realizacji 48 umów, za granicę oddelegował do pracy 229 osób, a z tytułu działalności prowadzonej poza Polską spółka uzyskała obroty na poziomie 82%. Sąd stwierdził, że analiza w zakresie obrotów, liczby umów i pracowników zatrudnionych i zgłoszonych do ubezpieczenia w Polsce i za granicą świadczą o nieprowadzeniu przez płatnika (wnioskodawcę) w kraju działalności w znacznej części w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia

(WE) nr 883/2004, w konsekwencji nie jest właściwe ustawodawstwo polskie w zakresie ubezpieczeń społecznych dla pracowników wnioskodawcy wykonujących pracę na terytorium Francji.

Wyrokiem z dnia 21 listopada 2013 r. Sąd Apelacyjny w (...) uwzględnił apelację płatnika i zmienił wyrok Sądu Okręgowego oraz decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, nakazując wydanie zaświadczeń potwierdzających, że zainteresowani G. K. i K. S., zatrudnieni na terenie Francji w podanych przez płatnika okresach, podlegali polskiemu ustawodawstwu w zakresie ubezpieczeń społecznych. Spór w przedmiocie stwierdzenia, czy płatnik prowadzi na terenie Polski „znaczną działalność”, o której mowa w art. 12 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 883/2004, przesądził na rzecz polskiego ubezpieczenia społecznego przyjmując, że wymagane, aby przedsiębiorstwo delegujące prowadziło działalność „godną odnotowania” w kraju z którego deleguje pracowników wypełnia osiągnięcie obrotu w niespornej wysokości 18%. Wykładając art. 12 i 13 rozporządzenia (WE) nr 883/2004, art. 14 rozporządzenia (WE) nr 987/2009 oraz postanowienia Decyzji nr A2 zgodnie z celem odstępstw od zasady terytorialności, zinterpretowanym jako dalsze wsparcie swobodnego przepływu pracowników oraz umożliwienie pracownikom, przedsiębiorcom oraz instytucjom uniknięcia niepotrzebnych i kosztownych komplikacji administracyjnych, Sąd Apelacyjny podniósł, że w jego ocenie zmienne wartości zarówno obrotów, jak liczby zatrudnionych pracowników, wskazujące na spadek osiąganego obrotu na terenie Polski w 2011 r. i 2012 r. wynikały z ogólnej sytuacji na rynku europejskim i nie powinny ważyć na ocenie wniosku.

Sąd Apelacyjny podkreślił ponadto, że zainteresowani bezpośrednio przed podjęciem zatrudnienia u wnioskodawcy podlegali ubezpieczeniu społecznemu w Polsce, a więc spełniony został warunek podlegania ubezpieczeniu społecznemu w kraju w miesiącu poprzedzającym zatrudnienie u wnioskodawcy. Ostatecznie, w ocenie Sądu Apelacyjnego, wszystkie okoliczności świadczą o istnieniu przesłanek warunkujących wydanie zaświadczenia A1.

Skarga kasacyjna organu rentowego, z wnioskiem o jego uchylenie w całości i orzeczenie co do istoty sprawy, ewentualnie uchylenie w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Apelacyjnemu, została

oparta na podstawie naruszenia przez błędną wykładnię art. 83b ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.; dalej „ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych”), oraz art. 11 ust. 2 lit. a i art. 12 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 883/2004, art. 14 ust. 1 i 2 i art. 19 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 987/2009, w wyniku której przyjęto, że płatnik na terenie Polski prowadził w spornym okresie normalną działalność, co z kolei spowodowało naruszenie art. 6 ust. 1 pkt 1 w związku z art. 11 ust. 1 i 12 ust. 1 oraz art. 13 pkt 1 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych przez niezasadne objęcie zainteresowanych ubezpieczeniami społecznymi, jako pracowników na terenie Polski.

W uzasadnieniu skargi kasacyjnej organ rentowy podniósł, że stosownie do regulacji unijnych respektowanych przez Sądy obu instancji, obroty osiągane przez delegujące przedsiębiorstwo w państwie zatrudnienia w odpowiednim okresie powinny wynosić, co najmniej 25%, a przypadki, gdy obrót jest niższy, wymagają pogłębionej analizy w zakresie liczby pracowników zatrudnionych w kraju i za granicą oraz liczby realizowanych kontraktów w kraju i za granicą. Sąd Apelacyjny nie wziął tymczasem pod uwagę ustalenia, że w Polsce zatrudnione są głównie osoby zajmujące się obsługą biura i rekrutacją pracowników, a zysk spółki generują za granicą pracownicy delegowani. Zauważył również, że w okresie od stycznia 2011 r. do kwietnia 2012 r. płatnik uzyskał w kraju obroty na poziomie ok. 11%, a zatem znacznie poniżej 25% obrotu za granicą. Utrzymująca się dysproporcja w zakresie obrotów, liczby umów i pracowników zatrudnionych i zgłoszonych do ubezpieczeń w Polsce i za granicą świadczy o nieprowadzeniu w Polsce działalności w znacznej części w rozumieniu powołanego przepisu art. 12 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 883/2004.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną pełnomocnik wnioskodawcy wniósł o oddalenie skargi kasacyjnej, wraz z orzeczeniem o kosztach postępowania.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W licznych wyrokach Sądu Najwyższego, w których podłożem były decyzje Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Oddziału w W. w przedmiocie odmowy wydania W., spółce z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą we Wrocławiu

zaświadczenia A1 potwierdzającego, że jej pracownicy w okresie wykonywania pracy na terytorium Francji podlegali polskiemu ubezpieczeniu społecznemu, wyrażony został pogląd, że podmiot delegujący zatrudnianych pracowników do pracy za granicą może być co do zasady uznany za pracodawcę zazwyczaj prowadzącego znaczną część działalności w kraju, w którym ma swoją siedzibę i z którego deleguje pracowników za granicę w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia (WE) nr 883/2004 oraz art. 14 ust. 2 rozporządzenia (WE) nr 987/2009, jeżeli prowadzi w tym kraju działalność inną niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym i jeżeli osiąga w nim obrót na poziomie 25% całego swego obrotu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 sierpnia 2013 r., II UK 116/13, OSNP 2014 nr 5, poz. 73, z dnia 2 października 2013 r., II UK 170/13, OSNP 2014 nr 12, poz. 171, z dnia 4 czerwca 2014 r., II UK 550/13, niepubl., z dnia 4 czerwca 2014 r., II UK 565/13, niepubl., z dnia 6 sierpnia 2014 r., II UK 31/14, niepubl., z dnia 14 października 2014 r., II UK 32/14, niepubl. oraz z dnia 18 listopada 2014 r., II UK 46/14, niepubl.).

Jak trafnie wskazał Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 4 czerwca 2014 r., II UK 565/13 (niepubl.), w omawianej regulacji chodzi o wyjątek od zasady *lex loci laboris*, a więc o ułatwienia uzasadnione racjonalnymi względami, a nie o stworzenie systemu sankcjonującego tzw. dumping ekonomiczny (socjalny) przez wykorzystywanie niższych kosztów ubezpieczenia społecznego w państwie siedziby pracodawcy od obowiązujących w państwie miejsca wykonywania pracy. Innymi słowy, chodzi o wspieranie swobodnego przepływu pracowników oraz umożliwienie pracownikom, przedsiębiorstwom i instytucjom uniknięcia niepotrzebnych i kosztownych komplikacji administracyjnych, a nie o korzystne ukształtowanie na wspólnym rynku europejskim pozycji podmiotów mających siedzibę w państwie o niższych kosztach pracy. W związku z tym wymaga się większego niż 25% obrotu w państwie, z którego wysyłani są jego pracownicy od przedsiębiorców wszystkich państw Unii jako jednakowego punktu odniesienia. Taki poziom wymaganego obrotu odpowiada pojęciu pracodawcy zazwyczaj prowadzącego znaczną część działalności, innej niż działalność związana z samym zarządzaniem wewnętrznym na terytorium państwa członkowskiego, w którym ma siedzibę (art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 14 ust. 2

rozporządzenia nr 987/2009). Potwierdza to także orzecznictwo ETS (por. sprawa Sarl Manpower przeciwko Caisse Primaire d' Assurance Maladie - wyrok ETS z dnia 17 grudnia 1970 r., sygn. 35/70, ECR 1970/2/01251; sprawa Fitzwilliam - wyrok ETS z dnia 10 lutego 2000 r., C-202/97, ECR 2000/2/I-00883; sprawa Plum - wyrok ETS z dnia 9 listopada 2000 r., C-404/98, ECR 2000/11A/I-09397).

W ocenie Sądu Najwyższego, obrót odgrywa rolę pierwszoplanową a obrót w kraju, z którego przedsiębiorstwo deleguje pracowników, nie może być pomijany jako kryterium bez znaczenia, zwłaszcza wtedy, gdy znacząco odbiega od przyjmowanej w Decyzji nr A2 wartości na poziomie 25%. Skoro wymagany jest obrót na poziomie 25% w kraju delegowania, a więc w wysokości czwartej części całego obrotu, odejście od tak zakreślonej skali nie może być dowolne. Wymaganie „pogłębionej analizy” przypadku, w którym obrót krajowy przedsiębiorstwa plasuje się poniżej wskazanego poziomu (zgodnie z zaleceniami Poradnika praktycznego), nie oznacza co do zasady zniesienia tak określonego poziomu obrotu, ale rodzi konieczność racjonalnego uzasadnienia ewentualnego odstępstwa od warunku zastrzeżonego obrotu w konfrontacji z pozostałymi wypracowanymi w orzecznictwie kryteriami.

W niniejszej sprawie oznacza to, że przedstawiona przez Sąd drugiej instancji argumentacja nie uzasadnia przyjęcia stanowiska, iż mimo osiąganego przez odwołującą się spółkę obrotu w kraju na poziomie 12% (w okresie delegowania zainteresowanego do pracy we Francji), prowadziła ona w Polsce znaczną część działalności w rozumieniu art. 12 ust. 1 rozporządzenia nr 987/2009 w związku z art. 14 ust. 2 rozporządzenia nr 987/2009, zwłaszcza że niższy obrót nie był krótkotrwały, lecz utrzymywał się. Na koniec 2010 r. wynosił 18%, a w latach 2011-12 r. - 12%. Jeśli zaś chodzi o miejsce siedziby pracodawcy delegującego i jego administracji, liczbę personelu administracyjnego obecnego w państwie członkowskim wysyłającym, miejsce rekrutacji pracowników delegowanych, miejsce zawierania umów oraz prawo, któremu podlegają umowy zawarte z pracownikami, to kryteria te nie mogą kompensować braku najistotniejszego warunku uznania działalności za znaczną, tj. wielkości obrotu pracodawcy w kraju wysyłającym, który w sposób rzeczywisty oddaje skalę działalności przedsiębiorcy na tym rynku.

Uwzględniają to, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji (art. 398¹⁵ § 1 k.p.c.).

